

ДІЛО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:

Львів, Ринок 10, II. пав.

Конто почт. ш. 26.726

Адреса тел. „Діло—Львів“.

Число телефону 565

Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА

в Австро-Угорщині:

місячно . . . . . 3— К.
чвертьрічно . . . . . 15—
піврічно . . . . . 26—
цілорічно . . . . . 56—

у Львові (без доставки):

місячно . . . . . 4— К.
чвертьрічно . . . . . 12—
піврічно . . . . . 22—
цілорічно . . . . . 44—

в Німеччині:

піврічно . . . . . 28— М.
цілорічно . . . . . 56—

За зміну адреси влітати ся 50 с.

Ціна оголошень:

Рекламні оголошення в „Ділі“
одні зліні 80 с. в одній лінійці
1 К. в обсязі 1'60, в окремих
лінійках частіше від 40 на лінійку
одні зліні 2 К. Не рахують 2 К. Служба
товаришів друкує надруковані
малюнки за суботу і неділю зберігає.

Постаті оголошення в „Ділі“
одні зліні . . . . . 80 с.

Одні примірники газети

у Львові 16 с.

на провінції 20 с.

Видає: Видавничий спілка „Діло“.

Начальний редактор: Д-р Василь Пниенко.

Безвиглядність австро-польського рішення.

Львів 7. вересня 1918.

Перед двома днями поновилося — котрий уже раз, годі обчислити — однодівна „сензація“ про те, ніби-то австро-польське рішення, яке означає взуку австрійського коронного краю Галичини в захисту з Габсбурзькою монархією державу в захисту з Габсбурзькою монархією, є найголовнішим предметом віденських конференцій міжського державного секретаря заграничних справ з австро угорським міністром заграничних справ.

Як вартість цієї „однодівки“, яка на одні день так відняла в гору тон польської преси і засудила тих її українських читачів, які в давній привикли все ще вірять у польську всемогутність, — се показав заріз слідуючий день, який приніс подне заперечення тої „однодівки“, а саме урядовий комунікат, що віденські конференції керівників заграничної політики обох осередних держав не принесли в польськім пативанню ніякої зміни.

Ніякої зміни — се значить, що „австро-польське рішення“ треба й далі вважати тільки побожним бажанням австрійсько-польських політиків і гр. Буріяна з надерськими політиками, а не реальною програмою політики осередних держав у польській справі.

З усіх дотеперішних думесень відомо, що Німеччина „австро-польському рішення“ рішучо протавляється та що акція гр. Буріяна, щоб викликала Німеччину до сього рішення, ва кожній раз є кіччалася певною невдачею. Коли ж віденські конференції не принесли в сій справі ніякої зміни, то се значить, що гр. Буріяна потерпіл невдачу й сил равом.

Проти польської політики гр. Буріяна починають що раз вразнійше протестувати австрійські політичні круги. З приводу віденських конференцій не тільки „Arb. Zig.“ дуже остро виступає проти того, що про будучність найбільшого коронного краю Австрії рішає австрійський політик гр. Буріяна. Також „N. Fr. Presse“, яка все старастєся придімати своє політичне становище до того, який вітер віє, ось що пише з приводу віденських конференцій:

„Сі конференції поставили на денний порядок питання, як має в будучності виглядати австрійська держава. Чи Галичина буде належати до Австрії, чи буде виділена з нашого державного зв'язку, в який вона від царської Марії Терези, отже майже півтора століття, вповні влучена і якогось мірою і певною частю була? Коли б наше керівити рішення, до якого завдала гр. Буріяна, то найперше цілий ряд най-

важкіших питань мусів би знайти ясну і певну відповідь в закенах і договорах, які австрійське правительство могло б хоч би тільки нахилитися знайти більшість двох третих для зменшення нашої державної території о вісім мільйонів людей. Ламіюх важких переговорів ладна дасться переглягнути. Ми вже часто говорили про прагматизацію, про погребу спільності і єдності в заграничній політиці, в війську, в цюлий політиці, в зв'язках з промислом посередних податках, в монополах, в залізничних і корабельних тарифах, в валюті і нотнім банку. Ми мусили б зорозумітися з польським королівством, як ті справи парламентарно поладжувати і хто ними має управляти. При тім не можна б уникнути — хоч як приконк — державно-привити переговорів з Угорщиною. Далі треба би порозумітися з Польським Королівством, яку часть державних довгів, об'єрнених головню на мвзвєлення польського народу в Галичині і в Королівстві, вони переваноб. Оскільки треба означити даток, яким нове королівство причинилося би до видатків на спільні прагматичні справи. Австрія вважала ся би обов'язаною перед виділенням Галичини одержати повну ясність і певність про відношення України до польської більшости в Королівстві, бо постійне невдоволення цієї нації малоби некорисні наслідки для заграничної і внутрішньої політики австрійської держави й цілої монархії. Що далі має би статися в Буковині, до якої по виділенню Галичини державно-правний доступ був би можливий тільки через територію іншої держави і яка втрапила би безпосередній вплив? Також мусили би бути дана відповідь на питання, чи ринки збугу в Галичині були би для нас також дійсно, а не тільки яравно так само доступні як нині. Де с чоловік і ум, який утворив би потрібний нам корядок?”

В сих выводах „N. Fr. Presse“ криється ніщо инше, як негативне становище до польської політики гр. Буріяна.

На одне з питань, яке ставить „N. Fr. Presse“, має Австрія вже не від вині ясну й певну відповідь: Відносини України до „австро-польського рішення“ містяться в рішучім і незвідкличнім „Non possumus“. Весь український народ уважав би се для себе ганьбою, яка не могла би остати незміною, якби хоч найменша часть його мала бути підданями польської держави. З сев мусять і будуть числитися осередні держави в своїй польській політиці

український народ. Певно, що в договорі це не зазначено, але це з найповнішою ясністю розкриває німецька торговельна газета „Frankfurter Zeitung“. Ця газета подає, що частинна відшкодовання буде виплачена Московщиною папіровими грошми „які Німеччина до певної міри може прекрасно зужити для тих великих виплат, які вона має робити на Україні й виповнення яких в німецьких марках посередньо перепозначили німецькими кредитами нейтральної держави й викликаючи там зниження курсу марки.

Наскільки великі будуть ці виплати тяжко сказати. Ясно тільки одно, що Німеччина, маючи большевицькі кредити, не буде зовсім потребувати вести товарообмін в Україною, для виплати за продукти, котрі будуть купувати: в нас, вона буде мати обов'язкові на Україні засоби оплати московські большевицькі кредитки й викине їх на український ринок стільки, скільки буде лицьне потребувати.

„Чудові“ наслідки цього нам усміхаються вже тепер. Переповнення обезціненними кредитами український ринок буде переозначити ще більше; курс карбованця через єдність валюти буде все більше падати й вже більш наблизити нас до фінансової катастрофи.

Але це ще тільки циточки. Головне полягає в тому, що Україна видає за большевицькі кредитки свої продукти Німеччині, без сумніву не зможе ніколи повернути ці большевицькі векселі в готівку; вона не має сили змусити Московщину до оплати цих векселів і мусить буде лишити їх собі на спомин про розумну фінансову політику українського уряду що до спільності валюти. Мільярди отже добра українського народу піде на оплата більшовицьких зобов'язань.

Треба сподіватися, що в цьому відношенню справа ще не кіччалася цими мільярдами. За Німеччиною виступить зі своїми вимогами Австрія, а далі можливо й інші держави, щоб дістати кредиток від большевиків і кинути їх на наш ринок. При такому положенні справи відокремлення нашої валюти від московської набрав ще більшої ваги. Переведення цього відокремлення може ще в певній мірі забезпечити нас від розплат за большевицькі соціалізації.

Гетьман України в Берліні.

Берлін 5. вересня 1918.

Державний канцлер Німеччини гр. Гердінг сьогодні о 6 год. вечором видав візиту гетьманові України. Перед своїм від'їздом до царя Вільгельма вечором гетьман в малим кружку у державного канцлера. До вечери прилучилося прийяття, на яке явилися присутні в Берліні державні секретарі, заступники союзних держав, члени українського посольства і цілий ряд інших офіціальних осіб. Гетьман від'їде сьогодні о 11. год. вночі до Вільгельмштега, аби відвідати німецького царя.

Війна рішиться ще в осени?

ЦІРІХ, 5. вересня. „Corriera della Sera“ доносить з Парижа, що колоніальні війська, які знаходяться на західнім боєвищі, під сю пору в сіні 10 днів, перейдуть в половині жовтня на західні кватирі. Такісні круги впевняють, що до сєї пори рішаться теперішні операції Фанш і Гага.

ЖЕНЕВА, 5. вересня. „Homme libre“, орган французького президента міністрів доносить, що мило трудностей в дальшому веденні офензиві належить надіятися, що з настанням зими наступити умовне військове і безумовне політичне рішення. Дальше рішення, чи відтак прийде ще до зимової кампанії, залежить від противника.

Ратифікація нових німецько-російських договорів.

На шнеду України.

Львів, 7. вересня 1918.

Бюро Вальфа доносить під вчерашньою датою з Берліна:

В заграничній уряді наступила ині обміна ратифікаційних грамот підписаних 27. серпня між австрійськими договори до додаткового договору, ко шпершого договору, до фінансового договору і до приватно-правного договору. Ратифіковані договори будуть в найближших днях вилановлені.

В договорах, які вчора ратифіковано, большевицьке правительтво зобов'язалося заплатити Німеччині шість мільярдів рублів за шкоди, які большевицька „соціалізація“ спричинила героянам Німеччини; в того оден мільярд мала би заплатити Україна й Фінляндія.

Що означає сев німецько-російський договір для України, про се пише київська „Робітнича Газета“:

шесмиками в Німеччиною в справі відшкодовання німецьких героянам за ті шкоди, які їм спричинено большевицькою соціалізацією підприємств у Московщині, мусить звернути на себе увагу українського громадянства.

Як виявляється, большевики вказали себе дуже вдатними фінансістами. Й ті шість мільярдів, які вони зобов'язалися виплатити Німеччині, будуть занести їм приблизно наш стільки, скільки буде коштувати друк паперових грошей.

Уже ягідно самому договору, як то подає преса, оден мільярд карбованців за большевицьку соціалізацію мають вербрати Україна й Фінляндія. На жаль преса не говорить, чия властиво керувався при цьому ті, що звключали договір, чи не тия може, що большевики не встигли „соціалізувати“ для себе на Україні, під час свого навалу стільки, скільки їм бажалося.

Але цим мільярдом справа для України ще далеко не кіччалася. За ним ідуть нові мільярди, які має виплатити Німеччині за большевиків

Шведський міністер про невтральну конференцію.

Стокгольм, 6. вересня (ТКБ). В четвер прийняв шведський державний міністер Едем делегацію шведського мирового і роз'ємного союзу, яка просила о співділання правительства в ініціативі скликання мирового конгресу.

Міністер вказав на попередні заяви і значив, що шведське правительство готує співіти в справі мира, однак звертається в свій ціли до ведучих війну держав є без безвиглядним. Натомість на відадах скандинавських міністрів розважано справу скликання конференції невтральних держав в ціли береження їх інтересів підчас закінчення мира і по його закінченню. Головним завданням на такій конференції буде приготування праці, які торкаються відбудови міжнародного правового ладу на певних основах і повернення трівого мира. Міністер заявив вкінці, що думка про невтральну конференцію в останніх часах поширилася і є надія що до ній прилучаться усі невтральні держави.

Засідання чеського клубу.

ВІДЕНЬ, 6. вересня (ТКБ). Чеський клуб збереться дня 10. вересня. В нарадах возьмуть також участь представники південно-славянського клубу і вшехподяків.

Чеське духовенство за самостійною чеською державою

Львів, 7. вересня 1918.

Як доносить „N. Fr. Presse“, чеське духовенство в їх дієвості на відві в Празі заявило, що святяча заява письменників, послів як і національна присяга була вложена також в його душі та що воно в здійсненню самостійної чесько-словянської держави бачать подію історичної справедливости Бога.

Видоження польської державної ради.

ВАРШАВА, 6. вересня (ТКБ). „Monitor Polski“ оголошує декрет, який відложено державну раду в звязку в димісію президента міністрів Стечковського. В рівночасно видає декрет Регенційної Ради скавано, що його усунування з огляду на даний стан здоровля спонукало також інших членів кабінету відати свої портфелі до диспозиції. Димісію кабінету прийнято. Як кандидатів на становище президента міністрів висліджують кн. Радзивіла, Кухаржевський і Поморського.

Англія виповість війну Росії?

ГААГ, 6. вересня. „Handelsblad“ доносить в Лондону, що на тамошній біржі очікують формального виповідження війни Росії Англією, та вигадок, коли російське правительство не дасть задовольняючих.

В італійського боввища.

ВІДЕНЬ, 6. вересня (ТКБ). Урядово:

На південь від прасмику Тонале відперто італійські стезі. Під Асієто відбито оден наступ. Впрочім в многих місцях значний гарматний огонь.

Дальший відворот німецьких війск.

Повідомлення німецького генерального штабу в 6. с. м. доносить: В передполях наших по всіх становищ ваявлялись нагальні бої піхоти на шляху Балом-Камбра під лісом Avicourt і на горбах на схід від відтинка Tonille. Сильніший наступ, який виконав неприятели з ліній Neuville-Mancourt-Molsain відперто. З Берен і за Сомиу неприятели швидко звера вагаються пішов за нашими задніми сторожами.

Між Сомию і Оазою неприятели наступав сильно за нами, а вечером і на захід від ліній Nam Chauv. Також між Оазою і Есною відлучились ми в напрямку від неприятели. Намі відлучились в боротьбі на лінії Amigny Barlaix Lafaux Conde.

На схід від Soissons переправився неприятели через Vesle і пішов за нами. Наша піхота і артилерія довго його здержувала і завдала йому втрати. На горбах на північній схід від Tames відперто сильніший наступи Американив.

НОВИНКИ.

Львів 7. вересня 1918.

— Особисті вісти. Редактор нашого дневника д-р Михайло Лозинський повернув в літньої відпустки.

— Подорож міністра рільництва до Галичини. Міністер рільництва гр. Сільва-Тарука виїде коло 15. с. м. до Галичини. Ходить о продовження подорожей міністрів по Галичині в ціли ствердження, як далеко і в яких розмірах сягають воєнні шкоди (ТКБ).

— Гостина болгарського царя у Відни. Дня 4. с. м. прибув цар Фердинанд до Відни і о год. 4. пополудни зложив мізку цесареві в Бургу. Оба монархи вези з собою довшу розмову, яка є доказом, що обох монархів і обі держави ва-

же спільна дружба і спільні справи обох держав.

— Львівська цензура має вже свою славу. Конфікує вона в наших часописах усі, що в змін за інших дневниками. Трапляються періоди й такі цілки, що одна й та сама стаття поміщена в „Ділі“ або „Українській Слові“, а що доперва кавати в „Свободі“, або й на відворот. Тимсь часописам робяться навіть труднощі під свій оглядом, що із передержувати в адвостанним числом „Свобода“ з 7. с. м., через це терпить очевидно видавництво, бо спільється наклад, і читачі, бо не одержують газети в час.

— Зъяви українських салінарних робітників. Одержуємо до поміщення отсю звіту: В польських дневниках появилися з нагоди стаяк якій означено, будьтоби робітників саліні з того краю порішили на конференції саліні і що це ведуть страйк не лиш для поліпшення своєю, за увільненням Пилсудського, за умови дільності Галичини. Отжеж як робітників салінарних мінувшого тижня в Калуші не було, ніякі місцевости не вислали на конференцію салінарів своїх делегатів. У салінах в Ляхів, Дрогобичі, Стебнику, Долині, Болесові, майже самі українські салінари працюють висихали і не могли висилати революційної будовою Польщі чи за неподільною Галичиною. Робітники саліні в цілі Галичини, а навіть Австрії ведуть страйк за поправу своєї одержу. Ніяких політичних постулатів не хотять страйком амувати, тим менше незалежної Польщі і недільності Галичини. Укр. салінари як у Україні, стаять на становищі підліу Галичини на українську і польську, та жадають зату усіх українських земель в одно державне тіло. На зборах салінарних робітників в Стебнику, які відбулися в неділю 1. вересня с. р. порішили салінари робітники острій протест проти вгладних опозисток з польських газет про політичне використання страйку на рі Польщі, а також такий самий протест ухвалили салінари робітники Дрогобича і до него прилучуються усі українські салінари впрочім тут в Галичині.

— Чеські гроші. „Fremdenblatt“ доносить з Відни, що до Чехії доставлено пятаки значної кількості золотих грошей чеської держави, та вибила антанта заграницею. На цих золотих грошах видіє образ грацинського замку. В німецький посед Малік конферензував в сій справі з міністром фінансів.

Геологічно-економічні дослідни на Україні.

На одній з перших лекцій, організованих німецьким командуванням для офіцерів кївського гарнізону, проф. Зерінг висловив таку думку: „Німецькі геологи помилились коли розробляли умови париського мира 1871 р. та провадили межі між Францією й Німеччиною. Тому треба тепер ті межі виправити, аби Німеччина мала змогу збільшити свої родові багатства“. (Головним чином ходить про сльвас-льотарійську желізну руду). Таке велике значіння має геологія в очах освічених Німців; так шанує геологічну науку та держава, що має зараз змогу боротися майже проти всього світа. Нам далеко ще до такої освічености Німців, які вже в 1812 о. на успіхах між іншим геологічних наук обґрунтовували свої надії про те, що за політичним розвитком, якого досягнуто було з великим трудом, послідує незабаром значне матеріяльне підвищення (д-р К. Ціггел, „Початковий світ“ Міттен 1872). Але нехтувати їх вказанню не слід.

Російський централізм зовсім не сприя поширенню геологічних дослідів на Україні. Кіищина й досить повинна користуватися головним чином геологічною мапою покійного проф. К. М. Феофілактова, складеною ще на початку сімдесятих років минулого століття. Та не ше одна з найкращих мап; другі губернії російської України не мають і такої мапи (мірало 1: 126000; з верства в вигляді комо дук); задовольняються „дештнвертською“ з багатого скількістю помілок та перерв. Тепер ми маємо свій український геологічний комітет з відомим українським геологом проф. В. І. Лучицьким на чолі; незабаром буде організовано фізично-математичний відділ Української Ака.емії Наук, та будуть безумовно й представники геологічних на-

ук. Тепер є кому налагоджувати справу щодо планомерного досліджування нашої України та в'язування, підрахування й оцінки мінеральних багатств нашої держави

Нема на Україні золота, доретого каміння, але на різні коцалки українська земля дуже багата; тільки треба звернути увагу на них, науково дослідити їх та привабити до них широкую людність, хоч і не блискучі ті багатства і не кидаються людям в очі. Взявме наприклад звичайний кварцевий пісок. Кому тільки він не є відомий? Отже маю хто знає, яке велике значіння має справа що до дескдів та використання такого звичайного та всім добре відомого мінерального тіла. Досить буде зазначити, що російські заводи, не знаючи докладно про місце родження відповідних пісків, вилучували пісок з закордону чи з віддалених місцевостей держави, коли вже помічалися не так далеко цілі області з багатими місцерадженнями чудових чистих кварцевих пісків. Україна багата на різні піски. Безумовно, вона і такі, що дуже корисні для різних заводів. Тільки треба перевести утот всіх вилучових махідок, та деякі дослідити, аби захватити ці багатства і забезпечити планомерно та раціональне використання їх.

Не треба довго балакати й про те, яку велику вартість має освічення питання про будівельні кам'яні матеріали взагалі та зрідатні для будовання наших шляхів в особистості. Досить буде нагадати, що кївські бурки будувалися в шведського каміння, коли на Україні так багато своїх гранітів, сієнітів та порфірів на Херсонщині, Кіищині та Волинщині, головне по річках Дніпру, Гугулу, Бугу, Вужу, Норіну, Убаргі, Случі з притокама, по Ірші й Тетереви. Перезкільки вони по всій Україні в великій скількісті і відсутність у нас добрих шляхів, що так болізько відбивається на торговельно-економічних зносинах людности, викликає перш надусе наша недовільність в справі що до використання місцевих матеріалів. Відродження сел і міст,

зруйнованих підчас великої війни, поліпшення умов що до будівництва по наших селах та в селдення по них культурно-освітніх інституцій, відсутність готових будівельних матеріалів для наших буйних центрів будівництва, — оті головні питання сучасного життя, для котрих необхідно відвести науковій віддаленим вестороннім дослідом тих питань. Це ще вже зроблено в цім напрямі, але залишається ще багато зробити й зараз потрібне як мого скоріше розроблення планомерного досліджування будівельних кам'яних матеріалів України, маючи на увазі інтерес будівництва шляхів також. Але різно з тим дуже бажано було, аби український геологічний комітет взяв на себе видання такої практичної книжки й таких мап, що давали змогу освітити питання про всі ті різноманітні будівельні матеріали, які є навколо кожного промиславого центра. Ше більшу вагість повинні мати аналогічні вадання, котрі були пристосовані для широких верств людности та давали б тим верствам в ясній й простій формі ознайомлення з кам'яними будівельними матеріалами тієї чи іншої області України. Нарешті дуже необхідні дослідни в справі що до потрібностей нашого подорожного будівництва для розроблення планомерної організації грунтової та шосейних шляхів в звязку з чільними будівельними матеріалами.

Американські геологи справедливо підраплюють, що ступень культурности держави врішється ступенем використання глинної лезности цієї держави. Разом з тим американська промиславість довела, що во всіх професійних сировин як раз глина після її промиславого вироблення має найбільший праритет відности. Майже на глині дуже багата наша Україна. Майже на кожному кроці зустрічаються тут багаті глини, придатні для вироблення фарфору і фаянсу, пегли будівельної та вогнетривкої високої вартости. Вся колишня Російська імперія не мала каоліна (біла глина) краще від нашого Гали-

